

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Vabilo

NA PRVO SADNO RAZSTAVO

ki bo v nedeljo, dne 23. oktobra t. l. pri Šercerju v Šmihelu pri Pliberku. — Otvoritev razstave bo ob 8. uri zjutraj (po prvi maši), govori zastopnik Kmečke zveze.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

LETNIK IV

DUNAJ, V SOBOTO, 22. X. 1949

ŠTEV. 72 (257)

Sveta njihova tradicija

Čim je bila sklenjena pariška kupčija, si je upal dvigniti svoj glas v obrambo koroških Slovencev tudi tako imenovani „Narodni svet“. Od njihovega nastopa pred dobrimi 20 leti pa do danes je bila tradicija in navada teh „realnih“ politikov in zaskrbljenih rodoljubov, ki se imajo za edine rojene in namenjene vzvišenemu poklicu voditeljev in učiteljev slovenskega naroda, da so se sukali po vetru in našli vedno spet v „realnih“ vidikih izgovor za svoje veter-njaštvo. „Najbolj državni“ nemški krščanski socialni stranki so leta 1930 dali svoje glasove in ko je nastopil najhujši nasprotnik človeštva — nemški nacizem, so javno proglasili: „volja večinskega naroda je zakon za manjšino“ in se prilizljivo klanjali novemu gospodarju. Poslušni novemu gospodu so hlapčiči pljuvali celo na prej tako oboževani krščanski „režim, ki ni hotel dati narodni manjšini prav nobene pravice razen možnosti dolgovernih razgovorov in pogajanj“ in peli končno hvalnice samemu Maier Kaibitschu, ki je bil tedaj „najbolj državen“. Za „najbolj državno“ nemško stranko OeVP je bil tudi tokrat njihov klic pred volitvami in s tem za iste gospode, ki „niso hoteli dati narodni manjšini prav nobene pravice“. Vse to iz „realnih“ vidikov in kakor trdijo, ker poznajo svoj narod, ki je bil vedno ubogljiv in upogljiv, vedno vdan in voljen lotiti se vsega, kar so mu narekovali samodopadljivi „razumniki“ in okretni politični krmarji, narod, ki bi brez njih, — „voditeljev postal lahek plen tuje miselnosti“. Res dosledna pot gospodov KLS-a od njihovega nastopa pred 20 leti pa do danes!

Ni pa bilo teh gospodov z bistroumnimi nasveti pri ljudstvu tedaj, ko bi jih bilo najbolj potrebovalo. Ko je uboga gmajna morala v izseljeništvu, v zapore in v gmajno, gospodov voditeljev ni bilo blizu, tokrat pa v resnici iz „realnih vidikov“, ker je bilo nevarno.

V tistem času svetovati našemu ljudstvu, da bi šlo z „najbolj državnimi“, ni kazalo, zato so raje molčali do pariške kupčije, ko so kot poklicani furmani lahko spet stopili na plan, da „rešijo“ slovensko ljudstvo. S tujčevo naklonjenostjo in pomočjo „najbolj državne“ stranke se jim je tudi res posrežilo „rešiti“ del Slovencev na ta način, da so jih odtrgali od strnjene celote, ki je znala ves čas pogumno in odločno braniti svoje nacionalne in socialne koristi. Toda to je gospodom deseta briga spričo dejstva, da se je na ta način le mogoče uvrstiti med voditelje in to brez nevarnosti, da bi jih sovražnik napadel, ki jih nasprotno hvali in pozdravlja. Toda hvala nasprotnika nikakor ni dobra legitimacija za vojskovodjo! Hvala v tem primeru je razumljiva, saj so ti furmani pomagali našim likvidatorjem likvidirati slovensko ljudstvo in s tem „koroško vprašanje“. Po dolgem obožavljanju so namreč tudi koroški socialisti sprejeli Steinacherjev komentar in se pridružili njegovemu mnenju, da na Koroškem ni več slovenskega vprašanja. To dejstvo pa je po njihovem in po Steinacherju rezultat „naravnega procesa“, ki še traja, in gorje tistemu, ki bi trdil, da je temu kriva nasilna germanizacija. Zadnje „demokratične“ volitve so izkazale

Ljudska armada Grčije je prenehala z borbo

Provizorična vlada demokratične Grčije je dne 16. t. m. proglasila, da bo grška ljudska armada začasno ustavila borbo, da Grčijo obvaruje pred popolnim uničenjem.

Beograjska „Borba“ piše v tej zvezi, da je sovjetsko vodstvo v borbi, da prepreči izvolitev jugoslovanskega predstavnika v Varnostni svet, izgubila vsak čut odgovornosti pred mednarodnim delavskim gibanjem.

Sovjetska delegacija, nadaljuje „Borba“, je sporočila, da je pripravljena odpovedati se tako imenovanemu „posredovanju Gromika za rešitev spora v Grčiji“, to se pravi, odpovedati se amnestiji, demokratičnim volitvam itd., če ZDA ne bodo več podpirale kandidature Jugoslavije v Varnostni svet.

Z drugimi besedami, Sovjetska zveza je pripravljena sprejeti brez-pogojno kapitulacijo in likvidacijo kakor tudi represalije proti borcem in pristašem grškega narodnoosvobodilnega gibanja, nadalje vsako vlado po volji monarhofašistov in njihovih zaščitnikov za slučaj, da

prepreči izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet.

Ta najnovejši poizkus za sporazum med Sovjetsko zvezo in zapadnimi silami kaže, kako malo je sovjetskim državnim voditeljem za usodo grškega ljudstva, kako brezbržni so za izid osvobodilnega gibanja sploh.

Drugo vprašanje pa je, kaj mislijo o tem komunisti vsega sveta in kako bodo reagirali, kakšen bo odmev v naprednih in revolucionarnih gibanjih drugih dežel. Vedno bolj prodira mnenje, da od jugoslovanskih komunistov započeta borba ne sme ostati samo njihova borba. Počasi toda gotovo prodira glas resnice in si utira pot v srca tistih, ki se borijo za zmago socializma. Poskus sporazuma Sovjetske zveze, ki vsebuje soglašanje Sovjetske zveze k brezpogojni kapitulaciji grške osvobodilne borbe, priča o veliki želji sovjetskih voditeljev, da za vsako ceno preprečijo, da bi Jugoslavija prišla v Varnostni svet celo za ceno, da prepustijo usodo revolucionarnega gibanja milosti in nemilosti protirevolucije.

Naše ljudstvo zrelo presoja . . .

Mimo sta predvolivna vročica in vihra, mimo sta neučakanost in nestrpnost, s katerimi smo pričakovali prve volivne rezultate in čas je, da se nad volitvami in volivnimi rezultati resno zamislimo, da skušamo trezno presoditi, kaj so nam volitve prinesle in kakšni so izgledi za bodočnost.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da so volitve prinesle le več ali manj pričakovane rezultate. Medsebojni številčni odnos velikih dveh strank se v bistvu ni spremenil in zato lahko predvidevamo, da bosta ti dve stranki tudi v bodoče složno, roko v roki nadaljevali s politiko, ki jo skupno vodita že štiri leta. Od te politike pa delovni ljudje Avstrije nimajo prav nič pričakovati, še manj seveda mi, koroški Slovenci. Na račun obeh dveh večinskih strank in s pomočjo vseh amnestirancev, povratnikov itd. pa je pridobila nova „Zveza neodvisnih“, stranka z izrazito nacistično vsebino. Na Koroškem bo prišlo v deželni zbor osem predstavnikov te stranke, kar ni malo. Glasovi, dani za to stranko, kažejo, da mnogi, ki so

nezadovoljni s politiko vseh treh avstrijskih strank, iščejo danes izhoda v ekstremni desnici, v še večji meri pa ti glasovi potrjujejo, da nacistična miselnost, predvsem pri nas na Koroškem, še ni izumrla. Nacistično deblo je bilo sicer posekano, korenine pa so ostale in znova silijo kvišku. Levi blok je na volitvah dobil manj glasov, kakor komunisti 1945. leta. Tudi temu se ne smemo in ne moremo čuditi, ker je to nujna posledica tiste politike, ki jo vodstvo KPA za Koroško vodi v zadnjih letih. Levi blok in komunisti so povsod pridobili na glasovih, na Koroškem pa so izgubili. Nikjer diskusija v zvezi z resolucijo Informbiroja ni bila tako močna kakor na Koroškem, nikjer v Avstriji deželna vodstva KPA ne vodijo tako odurne klevetniške gonje proti KPJ. In prav v tem so vzroki poloma, ki ga je levi blok, predvsem pa deželno vodstvo KPA doživelo na teh volitvah na Koroškem.

Koroški Slovenci smo izšli iz volitev z rezultatom, ki ga je pričakoval vsakdo, ki vsaj malo pozna po-

le še pičlo število 2.095 zavednih Slovencev, ki težijo za kulturno in duhovno povezavo z matičnim narodom! To pičlo število pa je zasluga „realne“ politike in „svete tradicije“ konservativnih krmarjev, katerim „se je posrežilo, da so zmagali nad Osvobodilno fronto“. V resnici častno priznanje iz ust socialistov za voditelje Krščanske ljudske stranke, ki so v svoji sužnosti postali likvidatorji narodne zavesti!

„Suženjstvo je veleizdaja“ — je dejal veliki Janez Evangelist Krek. Slovensko ljudstvo, ki je strgalo verige robstva in se otreslo hlapčevske miselnosti, bo tem furmanom, ki so

tako očitno zafurali, prej kakor mislijo dalo pravilni odgovor. In to bo realnost, ki je doslej kljub svoji „realnosti“ niso poznali.

Vsem raznim komentatorjem izida volitev in pisunom o likvidaciji našega vprašanja pa odgovarjamo čisto kratko s Cankarjem:

„Močan si, o slovenski narod! Tisoč in petsto let krvaviš, izkrvavel nisi! Narod nehvaležnik bi dušo izdihnil, še sveže bi mu ne žgali, še bilj bi mu ne peli — ti pa, tisočkrat ranjen, in trpljenju utrjen, ki komaj zmaješ z rameni pod težko sovražno pestjo in praviš: „Nikarte! Ta burka je stara že tisoč let!“

Maršal Tolbuhin umrl

Ministrski svet ZSSR, ministrstvo oboroženih sil in Centralni komitej VKP(b) so sporočili, da je po dolgi in težki bolezni umrl maršal Tolbuhin, odlični vojskovodja, soustanovitelj Rdeče armade in heroj velike Domovinske vojne.

Maršal Tolbuhin, sin malega kmeta, je svoje vojaško življenje pričel kot navaden vojak caristične armade med prvo svetovno vojno ter je bil za svojo hrabrost povišan za poročnika. Po revoluciji se je stal na razpolago Komunistični partiji, ki ga je pritegnila k vedno odgovornejšim nalogam pri izgradnji Rdeče armade.

Prve vojaške lovorike si je vojskovodja Tolbuhin pridobil leta 1942 v borbi za Stalingrad. Takrat je poveljeval oddelkom, ki so branili Stalingrad tako dolgo, da je Rdeča armada pričela protiofenzivo.

Za to svoje junaštvo je bil divizijski general jeseni leta 1943 imenovan za poveljnika sovjetske južne fronte in nekaj mesecev pozneje povišan za armijskega generala.

Njegove čete so prodirale preko Romunije, Bolgarije, Jugoslavije in Madžarske proti Avstriji, kjer so preprečile, da bi nemški oddelki izvršili svoje uničevalno delo na Dunaju.

Po končani vojni je bil maršal Tolbuhin prvi sovjetski visoki komisar za Avstrijo in je vodil glavna pogajanja za sestavo prve provizorične avstrijske vlade.

Viktor Repič novi diplomatski zastopnik FLR Jugoslavije na Dunaju

Beograd, 19. oktobra. Prezidij Ljudske skupščine Federativne Ljudske republike Jugoslavije je imenoval Viktorja Repiča, predsednika komiteta zunanje trgovine pri vladi Ljudske republike Slovenije, za novega diplomatskega zastopnika FLR Jugoslavije na Dunaju.

(Tanjug)

ložaj, v katerem se danes nahajamo. Slovenske volivce na Koroškem pa lahko delimo v tri skupine.

Razočaranja v zvezi s krivicami, ki so se nam dogajale v zadnjih letih, zlasti veliko razočaranje, ki ga je povzročila pariška kupčija, so napravila svoje in mnogi, ki se n. pr. še lani niso sramovali izpovedati svojo narodnost, katerim tedaj še na misel ni prišlo, da bi zatajili svojo nacionalno pripadnost, so to storili ob teh volitvah. Razočaranja je bilo preveliko! Temu pa se je pridružila še bojazen, da so glasovali za socialistično ali za ljudsko stranko. Mnogi so morali dati svoj glas SPOe ali OeVP zaradi svoje odvisnosti od delodajalcev, ker so se zbalj groženj ali pa klonili pod različnimi oblikami pritiska. In končno so številni glasovali za OeVP zaradi tega, ker jih je na to pot zavedla stranka z imenom „Krščanska“, ki jih je pozvala, da naj izrazijo svojo lojalnost državi. Pravilno in upravičeno so sklepali: Če je že tako, zakaj naj glasujem za Krščansko ljudsko stranko, zakaj naj dam svoj glas podružnici, ko pa je

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naše ljudstvo zrelo presoja . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

venar mnogo bolje, da glasujem neposredno za OeVP, da dokazem svojo lojalnost s tem, da dam svoj glas direktno šefu. Zaradi teh vzrokov smo koroški Slovenci izgubili na teh volitvah mnogo, mnogo glasov. Prišli pa bodo vsi spet nazaj k svoji družini, če bomo le pravilno delali. Videli in spoznali bodo, da ni udarca, da ni grožnje niti sile, ki bi mogla streti naroda, če je dovolj zdrav, dovolj močan in enoten.

V drugo skupino moramo dati predvsem tiste, ki so na dan volitev ostali doma. Odstotek udeležbe na volitvah je sorazmerno visok, vendar je na Koroškem manjši kakor drugod. Največji odstotek abstinenca pa izkazujejo predvsem slovenske občine. Kaj je temu vzrok? Razdor, ki so ga nekateri vnesli v naše dosedaj strnjene vrste, je tako pogubno vplival na marsikoga, da je v svoji zagrenjenosti raje ostal doma, kakor da bi dal svoj glas komur koli. Predvsem so to mnogi naši gospodarji in njihove družine, ki še niso spregledali vloge „Krščanske ljudske stranke“, ki še niso našli prave poti in niso hoteli glasovati niti za eno niti za drugo. Mirno lahko rečemo, da je tudi teh mnogo in da je predvsem to dejstvo mnogo vplivalo na izid volitev.

In končno tretja skupina volivcev. To so oni, ki so volili „Demokratsko fronto delovnega ljudstva“, ali „Krščansko ljudsko stranko“. „Krščanska ljudska stranka“ je dobila več glasov kakor DFDL in nikogar prav nikogar to ni presenetilo. Presenetilo je vsakogar samo v toliko, da Krščanska ljudska stranka ni dobila več glasov. Kdor je namreč spremljal predvolivni boj, in to smo bili vsi, ta je videl, kako si je prizadevala v predvolivni borbi tudi cerkev, da se izrazimo z besedami našega človeka: „Nasilje nad koroškimi Slovenci ni bilo še nikdar takšno kakor tokrat“. Kajti dosedaj so nas vse pritiskali z zunanjim nasiljem, to pot pa je bilo vse hujše. To pot so, ker so vedeli, da koroški Slovenci ne bomo klonili poznanim oblikam nasilja, kakor so grožnje, zastraževanje in podobno, poklicali v stiski na pomoč knezoškofijski ordinariati. Odnos knezoškofijskega ordinariata do koroških Slovencev nam je znan in nas zato nikakor ne prizadene. Boli nas peče nas pa dejstvo, da se je v tej gonji dal izrabiti tudi del naše, slovenske duhovščine, ki se je vključila v predvolivno borbo in z vsemi razpoložljivimi sredstvi skušala onemogočiti samostojen nastop „Demokratske fronte delovnega ljudstva“. Boli nas, ker so izrabili dekret Sv. Oficija samo za to, da bi Demokratični fronti delovnega ljudstva, ki se edina resnično bori za dobro slovenskega naroda, metali polena pod noge. Boli nas, ker nihče ni slišal, da bi duhovniki na primer napadali Socialistično stranko, katere cilj je, kakor sama pravi, marksizem, da pa so zaradi tega toliko ostreje napadali in nastopali proti DFDL, katere cilj je nacionalna ohranitev slovenskega naroda na Koroškem. Kdor je slišal vse cerkvene kazni, s katerimi so grozili vsakomur, kdor bo volil DFDL, kdor je vedel za aktivnost dela naše duhovščine, komur so znani obiski duhovnikov pri naših pristažih in pisma, ki so jih pisali našim družinam, obiski, ki so jih imeli pri kandidatih DFDL ali njihovih svojcih in na katerih so hoteli izsiliti izjavo o njihovem odstopu s kandidatne liste, izjave, da obsojajo DFDL, kdor je vedel, da so se nekateri spozabili celo tako daleč in v spovednicah delili glasovnice KLS, ta je bil prepričan, da DFDL temu pritisku posvetnih in cerkvenih oblasti ne bo kos, da DFDL na volitvah ne bo dobila niti tisoč glasov. Toda priznati je treba, odkrito in pošteno, priznati moramo vsi, tudi oni ki so se proti DFDL borili s tako nepoštenimi

sredstvi in s takim skrunjenjem vere in verskih čustev, da smo podcenjevali naše ljudstvo. Dejstvo, da je DFDL dobila na volitvah preko 2100 glasov, govori samo za sebe in je najjasnejši dokaz, da je minil čas, ko so z našim ljudstvom delali, kar se jim je zahotelo.

Toda, vse to na stran! Poglejmo si rezultate te borbe in gonje z druge strani in ugotoviti moramo: Smeje se tretji! In to je tisto, na kar smo opozarjali, česar nismo hoteli, proti čemer smo se vztrajno in potrpežljivo borili. Smeje se tretji in to so naši narodni sovražniki! To so oni, ki žele našemu narodu slabo, ki žele njegovo likvidacijo.

Danes je marsikom jasno, kar morda pred volitvami ni verjel. Danes mora biti vsakomur jasno, da je delala za kulisami tega predvolivnega boja nam sovražna sila, da nas razcepil, ker ni hotela enotnosti, ker ni hotela, da bi Slovenci bili zastopani v deželni zboru. Bila bi naj-

večja slepota, če bi se našel še da-nes kdo, ki bi trdil, da je razcepitev, predeljenost naših vrst v interesu našega naroda. Bila bi največja slepota ali pa največja pokvarjenost. In ker vemo, da naš narod ni več slep, zato je vsakdo, ki danes trdi, da je razcepitev koroških Slovencev v korist njim samim, pokvarjen in to brezmejno pokvarjen.

Razcepitev koroških Slovencev nam je prinesla samo zlo. Načrt OeVP-ja, ki je s pomočjo knezoškofijskega ordinariata rodila „Krščansko ljudsko stranko“, se je, odkrito priznajmo, popolnoma uresničil. Ne ena ne druga slovenska stranka ni dobila mandata za deželni zbor, poleg tega pa so mnogi pošteni Slovenci pod tem vplivom tokrat prvič dali svoj glas najbolj sovražnim nam strankam OeVP in SPOe.

In to je delo razbijaških voditeljev Krščanske ljudske stranke — v resnici največja žaloigra v naši narodni zgodovini!

Novi Beograd raste

Mnogo ljudi, domačih in tujih, je prišlo skozi Novi Beograd. Vsak je odnesel svoje vtise v domače kraje, navdušen nad veliko odločnostjo mladinskih, frontnih in drugih brigad, ki so v tako kratkem času spremenile ravan med Zemunom in Beogradom v najživahnejše gradbišče v vsej Jugoslaviji. Ko se zamakneš v to živahno vrvenje mladih graditeljev in prisluhneš zvočniku, ki na nekdanjem sejmišču javlja dnevne uspehe posameznih brigad, ter pisku ladijske sirene na Donavi, tedaj začutiš, da življenje okrog tebe utripa z vso silo, ne oziraje se na vse tiste, ki hočejo za vsako ceno preprečiti njegov razvoj. Mladi, zarjaveli obrabi brigadirjev in preudarni, mirni obrabi starejših delavcev-strokovnjakov se mešajo med seboj, a v enem so si vsi podobni, vsi so enako trdno odločeni, prispevati vse moči za to, da bo iz nekdanjih ruševin

Beograda vstalo novo državno središče — v odgovor vsem obrekovalcem.

Tudi v Beogradu samem skoraj ne najdeš ulice, kjer ne bi rastle nova stavba, velika in udobna, štiri, pet in več nadstropna. Terazije, Moskovska ulica, Ulica Ljudske fronte itd., so mnogokrat zavite v rdečkasti prah opeke, iz katere raste novi Beograd . . .

Na mladinskih gradbiščih v Novem Beogradu, Beogradu in Pančevaškem Ritu je samo v petih mesecih delalo 40.000 mladincev in mladink iz vse Jugoslavije. Glavne mladinske sile so se osredotočile na gradbiščih Novega Beograda, ki je eno največjih žarišč velike delovne ofenzive jugoslovanske mladine.

Med številnimi objekti Novega Beograda je tudi študentsko mesto, kjer bo že letos našlo stanovanje okrog 4000 študentov. V večini

stavb študentskega naselja dokončujejo zadnja dela, ponekod pa so začeli že z notranjimi deli. Stanovanja za študente bodo udobna in higiensko opremljena. Vsak študent, ki se pripravlja na zadnje izpite, bo sam imel celo stanovanje, sobo s pritliklinami, medtem ko si bodo morali študentje-začetniki deliti sobo in sicer po dva študenta eno sobo. Poleg stanovanjskih zgradb bo v študentskem mestu tudi menza, namenjena samo študentom, in tudi druge stavbe, namenjene v zdravo razvedrilo po napornem študiju. Tudi profesorji sami ne bodo imeli daleč do študentov, saj gradijo zanje dve 4 nadstropni stanovanjski stavbi, prav tako moderno urejeni, v bližini gradijo tudi gozdarsko fakulteto itd. Tudi na velikem stanovanjskem bloku, kjer bo 2800 stanovanj, že zidajo nadstropja. Široko so se razmahnila dela tudi na stavbi predsedstva vlade in na reprezentativnem hotelu, kjer raste nadstropje za nadstropjem.

Iz velikih uspehov na gradbišču Novega Beograda se vidi, da so povsod mladinske brigade nosilci delovnega poleta. Obstoječe norme rušijo s starimi nazori vred, borba za večjo produktivnost dela pa je vedno močnejša in zajema že vsa gradbišča. V Novem Beogradu so mladinci pred nedavnim dosegli nenavaden rekord, saj so v 8 urah sezidali 82 kubičnih metrov zidu. Na ta način so mladinske brigade v tesnem sodelovanju s strokovnimi delavci izpolnile konec avgusta nad 50 odstotkov letnega plana.

Pri nadaljnjih delih bo sodelovalo še 15.000 mladincev, ki bodo do 1. novembra v grobem dovržili vsa dela, ki so še v načrtu za letošnje leto.

V Novem Beogradu se usposablajo mladinci prav tako kot na drugih gradbiščih za dobre delavce. Dosedaj se je vključilo v gospodarstvo 4000 mladincev in mladink, kajti mnogi izmed njih so se prav v brigadah s trdim delom na gradbiščih, a tudi z vztrajnim politično-ideološkim delom prekalili v zavestne graditelje socializma.

Jugoslavija se pripravlja na veliko proizvodnjo anilinskih barv

Kmalu po osvoboditvi so se v Sloveniji v laboratorijih Zavoda za industrijska raziskovanja lotili osvajanja tehn. najpopolnejših postopkov sodobne proizvodnje organskih — anilinskih barvil. Anilinske barve se proizvajajo iz organskih snovi, benzola in drugih, drugače kot mineralne barve, za katere uporabljajo naravne mineralije.

V začetku letošnjega leta so priprave za proizvodnjo anilinskih barvil stekle že tako daleč, da so pri Zalogu v malem obratu bodoče velike tovarne anilinskih barvil pri Celju začeli montirati stroje.

Ta obrat — nekdanj močno zapuščena kemična tovarnica — je prav te dni po zaslugi celotnega delovnega kolektiva dal prve količine žveplene črne barve, ki jo Jugoslavija v velikih množinah potrebuje v tekstilni industriji. Poleg tega je ta barva izredno iskana na svetovnem trgu. V teh naporih Jugoslavije, da si osvoji proizvodnjo, ki jih proizvajajo le industrijsko visoko razvite države, je brez dvoma mnogo pomembnejše dejstvo, da je za ta prvi obrat te vrste sama izdelala tudi celotno tovarniško opremo v tovarni emajlirane posode v Celju.

Za proizvodnjo anilinskih barv sta najvažnejši surovini benzol in klor. Klor prejemajo iz LR Bosne in Hercegovine v jeklenkah. Benzol za jugoslovansko industrijo barv bodo dajale domače koksarne in plinarne. Jugoslavija bo sama izdelala tudi

posebne naprave, v katerih čistijo benzol pred njegovo nadaljnjo uporabo.

V naslednjem postopku mešajo pod določeno temperaturo benzol s klorom ali kot pravijo klorizirajo benzol. Pri tem odpadejo snovi, podobne naftalinu in solna kislina, ki jo oddajajo industriji ter v potrošnjo.

Z mešanjem solitne in žveplene kisline, ki teče pod stalnim nadzorstvom, se pridobiva nova snov kloridnitrobenzol, ki ga v manjših količinah pošiljajo foto-industriji. Fenolizirane kloridnitrobenzola da fenolat. Tega skupaj z različnimi dodatki dalje oksidirajo v posebnem kotlu. V njem je že tekočina — blato, podobno barvi, iz katere na filtrirni stiskalnici iztisnejo še vodo, tako da ostane snov podobna barvi. Ta se posuši in zmelje ter končno ostane prah — žvepleno črna barva.

Nova barva je pokazala dobre lastnosti. Tekstilije pobarva od najtemnejše črne vse do najsvetlejših odtenkov sive barve. Odporna je proti svetlobi, ki nanjo ne vpliva, ne razkrajja se niti po potu, niti pod različnimi drugimi fizikalnimi vplivi.

Že v najkrajšem času se bo jugoslovanska proizvodnja žveplene črne barve toliko dvignila, da bo z njo krila vse potrebe jugoslovanske tekstilne industrije. Skoraj bodo v tej tovarni izdelovali tudi modre, zelene in druge anilinske barve.

Najvažnejše je, da na tej poizkus-

ni postaji dobivajo izkušnje in se usposablajo visoko kvalificirani kadri, ki bodo kos vsem nalogam in novim podvigom jugoslovanske industrije.

New York. — Po podatkih ameriškega urada za delovno statistiko je število novih sporov med delavci in delodajalci, ki so izzvali ustavitev dela, naraslo v ZDA v avgustu na 375 proti 300 sporom, kolikor jih je bilo v juliju. Pri teh sporih je sodelovalo več sto tisoč delavcev. Mnogi spori, ki so se pričeli v avgustu, še nadalje trajajo. Tako se nadaljuje stavka 15.000 delavcev v tovarnah za proizvodnjo kavčuka „Goodridge“.

Ottawa. — Po izjavi kanadskega finančnega ministra Abota so padle kanadske rezerve zlata in ameriških dolarjev v zadnjem letu za 130 milijonov dolarjev. Ob koncu letošnjega septembra so znašale kanadske zlate in dolarske rezerve 855 milijonov nasproti 985 milijonov ameriških dolarjev pred letom dni.

Varšava, (Tass). Iz vseh pokrajin Poljske javljajo predčasno izpolnitev triletnega plana in plana za leto 1949. Številna podjetja tekstilne industrije so triletni plan že izpolnila.

Kairo, (Tass). Neki egiptovski časopis ugotavlja, da so po razvrednotenju egiptovskega funta cene narasle. Časopis nadalje poroča, da so se cene posebno pri mesu, zelenjavi, obleki in najemninah znatno povišale.

SOSEDOVA REJENKA

JOSIP STRITAR

Naš sosed je imel deklico, malo mlajšo od mene. Ni bila njegova hči; bila je rejenka. Soseđa, ki je izgubila otroka po porodu, jo je bila prinesla iz Trsta in jo vzrejala kakor svojega otroka. Kar pomnim, sva se imera rada, skupaj sva bila, kadar in kjer sva mogla. Pogostoma je hodila k nam v vas, ker so jo moji starši posebno radi imeli; skupaj sva se igrala, skupaj se smejala in jokala in skupaj sva hodila v šolo. Največjo moč do mene je imelo njeno angelško srce. Angelsko pravim, to je edina beseda, ki vsaj nekoliko izraža njeno dobroto, čistost in nedolžnost. Nikoli nisem slišal iz njenih ust nejevoljne, nikoli žal besede.

Sosedo so imeli staro, že na pol slepo ženico; mislim, da je bila njih mati; — s kako ljubeznijo, s kako potrpežljivostjo ji je stregla Dela! Prala ji je in jo oblačila in kako snažno in lepo napravljena je bila vedno ženica! Za roko jo je vodila po vrtu in prijazno se z njo pogovarjala in ji delala kratak čas. Spomladi je vodila ženico pred hišo na klop, kjer je bilo najgorkeje; prinesla ji je stolček pod noge, popravila ji rutico na glavi, pogladila ji s čela bele lase, sedla ji k nogam ter ji kaj brala iz stare knjige ali pa zvesto poslušala, ko ji je pripovedovala starca. Komaj je potegnila hladnejša sapica, že ji je pomagala na noge ter jo peljala počasi v gorko hišo. Kdo ne bi bil ljubil kakor jaz pridnega otroka, ko jo je videl pri takih opravkih! Zato jo je pa tudi ženica rada imela, pravila ji je lepe pripovedke, ki jih je toliko znala, in učila jo je starih pesmi, kakršnih nikjer drugje nikoli nisem slišal. Čudno in lepo ju je bilo videti, ko sta časi, posebno jeseni, sedeli pred hišo na vrtu pod košato lipo, ki ji je že listje rumenelo in tu pa tam padalo na tla, in sta skupaj peli. Čudno se je zlagal in strinjaj mladi in jasni otrokov glasek s slabim stare mamice, ki se je že tresel. Časi ji je položila na glavo vele suhe roke, obrnila zatemnele oči proti nebu in tiho molila. Pogostoma ji je potrkala na ramo ter dejala: „Bog ti bo obilo povrnil, kar si storila meni“.

Dela je bila umna nad svojo starost in še zdaj se čudim mnogokateri njenih besedi, ko mi pride na misel. Pri vsem tem pa je bila vendar otročja, živa in vesela, tako da se je moralo srce smejati vsakomur, kdor jo je videl. Ko je bila malo odrasla, so jo pridržali doma, da bi jim pasla malo čredo, ker niso bili premožni. Jaz pa sem hodil sam v šolo. Zdaj, ko nisva mogla biti več toliko skupaj, sva se imela tolikanj rajši. Zjutraj je gonila na trato, po kateri me je peljala pot v šolo, da sva se mogla vsaj za nekaj časa videti in si voščiti dobro jutro. Popoldne po šoli pa sem hitel, kakor je bilo moči, k njej na pašo in ostajal sem pri njej, da je gnala domov. Še sedaj jo vidim, tisto trato.

Bila je nagnjena proti poldnevu, zadaj breg z gostim grmovjem, izmed katerega se dvigajo tu pa tam ter se prijazno svetijo bela brezova debela; na levi podolgovat hrib, na grebenu mu gleda bela cerkva izmed temnega smrečja; ob njegovem robu naznanja jelševje potok, ki teče po globokem jarku med gozdom in trato; proti jugu gledaš pred sabo dobrovo z redkim leščevjem, brinjem in trnjem. Pogled proti večeru: gorica se vrsti za gorico in daleč, daleč zad stoji in zapirajo svet velikanške planine!

Ta podoba — obledela, na pol že pozabljena v hrupu življenja, ojakko jasna, kako živa mi je spet pred očmi. Vsako drevo mi je znano, vsako drevce; zdi se mi, kakor da bi slišal žumljanje potoka tik sebe, kakor bi videl pred sabo na dobravi živino, ki se mirno pase in počasi premiče, zdaj skrivajoč se, zdaj prikazujoč med grmovjem.

Na tej trati sem sedel vsako popoldne proti večeru z Delo. Pogovarjala sva se zdaj žalostne reči zdaj vesele pa zraven čudno modrovala in sanjerala, kakor sicer nimajo navade otroci.

Pa kako je znala praviti pripovedke! Poslušal sem jo in gledal. Zdela se mi je sama včasih kakor kaka lepa kraljična ali pa rojenica in bal sem se, da mi kar ne izgine kakor v sanjah izpred oči.

Ko sva tako na trati sedela, je zahajalo sonce za sinje gore. Za nama se zbude taščice in penice v goščavi; pred nama se jim oglašajo strnadi po grmovju in na strani v smrečju nad potokom poje kos svojo večerno pesem. Bolj in bolj pojemajo glasovi; zdaj zapoje zvon z bližnjega zvonika avemarijo. Mirno nama plava duh, dalje, dalje čez dobrovo in planjavo, čez griče in gorice; dalje, dalje do sneženih vrhov, kjer je ravnokar zamizalo zlato sonce, dneva oko — dalje, dalje, do konca sveta! — Iz kotov po dolini vstaja mrak, zagriinja grm za grmom; slednjič objame tudi naju. Bliže in bliže se nama primiče čredica, ki se je prej bolj raztreseno pasla, saj tudi žival ne ljubi mraka. Prva pa je stara Jagoda, prava mati in gospodinja vsej družini. Ko se pripase do naju, vzdigne težko glavo, stegne vrat s širokim jermenom okrog, na katerem ji visi velik zvon, ki leno potrkuje. Debelo naju pogleda pa voha in ostro sopiha, kakor bi hotela reči: Kaj sedita tu, čas je gnati domov!

Tako nama je mirno mineval dan za dnevom. —

Bilo je v nedeljo popoldne; lepo, gorko jesensko popoldne. Po klopeh pred hišami so počivaje praznovali vaščani. Jaz sem ležal v travi pod košato jablano na vrtu in brez posebne misli zrl tja po polju. Kar pridrdra po cesti gosposka kočija; s ceste krene naravnost proti naši vasi. Kakor bi trenil, je bila tu; voz je zaprt, na strani neznanega voznika sedi župnikov hlapec. Ta da znamenje vozniku, naj ustavi blizu hiše našega sosedu. Kočija se odpre, iz nje se prikaže tuj gospod; za njim gospa, lepa, belega obraza, pa vsa v črno oblečena; še nikoli nisem videl take, zdela se mi je kakor kapljica. Pa čudno; skrbno je pazila in se ozirala okrog, kakor bi koga iskala. Naravnost v sosedovo hišo so šli. Meni je glasno prerokovalo srce, kaj bo: a ni mi bilo moči ganiti se z mesta. Kakor pribit sem stal pa čakal, kaj bo iz tega. Vse tiho. Čez nekaj časa sem zaslišal iz hiše govorjenje, glasneje in glasneje; najbolj pa se je razlegal glas naše sosedu; vmes čudni tuji glasovi; nato vpitje kakor v prepiru, kričanje, ihtenje, jok!

„Moja je;“ vpije sosedu in nikoli je nisem slišal vpiti tako pa govoriti tako lepo, tako meni iz srca. Tu mi je bilo prvič očitno, kaj je materino, kaj je žensko srce! „Moja je, jaz sem jo zredila, s svojim mlekom dojila, jaz sem njena mati! Vsaka vlačuga bi lahko prišla zdaj pa dejala: Jaz sem njena mati, z mano pojde. — Kaj? — Jaz ne prodajam za denar svojega otroka, na! tu ga imaš, poberi ga pa kupi si zanje zlata, da ga boš še več imela. Kaj meni ti papirji, tule jih imaš v koseh pred nogami; piše se,

kar se hoče. Tukaj je pisano in to pisanje ne laže, da sem jaz njena mati! Dela, slišiš. Dela, povej, govori, katera je tvoja mati? Jaz ali ta ženska, pa naj bo še tako lepo po gosposko oblečena! Kdo te je pestoval, kdo te je rad imel, jaz ali ta? Ali me boš zapustila? Pa me, če si taka! Pa pojdeš s to žensko, ki se je šele zdaj spomnila, da ima otroka, prej pa ni hotela vedeti zate. Ni ji bilo mar, če živiš in kje; če si zdrava ali bolna, ali si pri poštenih ali malopridnih ljudeh. Dela, kaj jo gledaš po strani? Sem pojdi, jaz sem tvoja mati, dasi te ne znam tako prilizljivo vabiti, tako milo gledati! O, to zna, to, tega se učijo take!“

V tem hipu pridere tujka iz hiše z Delo v naročju, za njo pa kakor divja zver sosedu; na vso moč jo ustavlja tuji gospod. Njegova žena plane z otrokom v kočijo. Dela, vsa blede, objokana — nikoli ne pozabim tega pogleda! oklepa z eno roko vrat svoji pravi materi, po kateri je tolikanj hrepenela, katero je danes našla, z drugo pa se poslavlja od žene, ki jo je vzredila in, kakor se je videlo zdaj, ljubila tako, kakor ne ljubi vsaka mati otroka, ki ga je pod srcem nosila. Njej je z mokrimi očmi podajala slovo in — tudi meni? — Mene ni videla, mene! Voz se zapre, voznik udari pe konjih, kočija zdrči kakor blisk, sosedu pa za njo v tek! A skoraj se spotakne, pade na obraz in obleži.

Meni se je stemnilo pred očmi. Kaj je bilo potem z mano, ne vem. Šele v postelji sem se zavedel; izpreletavale so me hude vročine; v glavi mi je vrelo in se mešalo, poznal nisem nikogar. Strašne sanje sem imel ponoči in podnevi; mati mi ni šla od postelje, njena skrb mi je rešila življenje. —

Dele nisem videl več, nikdar več. (Odlomek iz romana „Zorin“)

ILKA VAŠTE

MLADI UČENJAK

Na deskah ob Ljubljani je sedel mlad dijak in bral knjigo. Njegov sošolec Pacenk je ležal nekaj niže v travi. Po ulici so škripali težko naloženi vozovi. Vozniki so kričali in pokali z bičem.

Čitajočega dečka hrup ni motil. „Kaj bereš?“ ga je nagovoril rdečeličen duhovnik, ki je prišel po Bregu mimo carinarice.

Deček je skočil kvišku in je spoštljivo pozdravil. Spoznal je svojega predstojnika, profesorja Valentina Vodnika. Sklonil je glavo in zardel. Tiho, komaj slišno je odgovoril:

„Pesem za pokušino.“
Vodnik se je nasmehnil — dečko je bral njegove pesmi. Od tod zadrega!

„Kaj si dobil knjigo?“
„Ribniški gospod dekan Humel mi jo je dal, ko sem deklamiral pri slavnosti.“

„Res? Kaj si deklamiral?“
Spet zadrega! Potem komaj slišno:

„Ilirijo oživljeno.“
„Glej, glej! Nu, rad bi slišal tvojo deklamacijo. Kako ti je že ime?“
„France Prešeren.“

Saj res, Prešeren! Ali greš z menoj v onole hišo? Tam biva gospod baron Žiga Zois. Popeljem te k njemu. Rad bi, da mu lepo poveš tisto pesem. Ali hočeš?“

Fantek je še bolj zardel. Ozrl se je po soščolcu v travi, a le-ta se je potuhnil za breg. Mali Prešeren je v zadregi pogledal v dobrodušno Vodnikovo obličje. Kar je tam čital, ga ni plašilo. Pogumno je pokimal.

Stopila sta čez cesto v veliko hišo s široko vežo in se obrnila na levo. Dečku je tolklo srce . . . „Kar ušel bi!“ mu je planilo skozi dušo, ko je stopal za profesorjem po stopnicah in se trudil, da bi ne ropotal preveč s svojimi okovanimi gorenjskimi čevlji.

Romp! Romp! . . . so grabili zeb-

lji po hodniku. Že so se odprla vrata — vstopila sta.

Prvo, kar je zagledal mali Prešeren, so bile velike police s knjigami, ki so zastavljale vse stene. In tla! Kakor po ledu se je z okovankami previdno prestopal po svetlo zlikanih ploščicah, v katerih se je zrcalila sobna oprema v dolgih odsevih.

S strahom je deček dvignil pogled in se ozrl po sobi. Nekaj gospodov je sedelo in stalo v kotu sobe okrog mize, ki je bila preobložena s fizikalnimi aparati in vsemogočo učenjaško navlako, kakršno je mali dijak opazil tudi na stenskih policah poleg peči. Pri oknu sta stala dva gospoda in nekaj pregledovala. Poleg njiju je deček zagledal čuden stol na velikih kolesih, v njem pa gospoda, ki je takoj obrnil vso dečkovo pozornost nase. Ali je bil bolan? Noge je imel zavite v debelo odejo.

Profesor Vodnik je peljal dečka naravnost k bolniku. Zdravo fantovo lice, okroglo in rdeče, je zagorelo v živi rdečici, ko se je nerodno priklonil. Potem je mali Prešeren plaho uprl pogled v bolnikovo obličje: okrog stisnjenih starčevih ustjen je več kakor dvajsetletna bolezen vtisnila globoke gube. Vendar je okoli rjavih oči krožil dobrotljiv nasmeh moža junaka, zmagovalca nad samim seboj.

Prijazni starec je odložil svoje pero na mizno ploščico, pritrjeno pred njim na bolniškem stolu, in ljubeznivo pokimal Vodniku:

„Dober dan, gospod profesor! Koga ste mi pripeljali?“ In s pogledom na knjižico, ki jo je dijak tiščal k sebi, je pristavil: „Malega učenjaka?“

„Hm. Morda bo še učen, če bo priden,“ je odgovoril Vodnik in položil roko na dečkovo ramo. „Po-

vej gospodu baronu tisto pesem! Ali dovolite, gospod baron?“

Starček je smehljaje se prikimal. Bil je vajej takšnih obiskov. Sam je dostikrat klical otroke v hišo in se zanimal zanje, saj je bil star samec.

„Katero pa znaš?“ je vprašal dečka.

„Ilirijo oživljeno,“ je fantek plaho odgovoril in ni odmaknil pogleda od starčevega bolehnega obraza . . . Ali je to baron Zois — bogati Zois, ki ima velika posestva in fužine na Gorenjskem, komaj dve uri hoda od njegovega — dečkovega — doma? Joj, ubožec! Bolan — hrom! Bolne noge so mu bile zavite v tople odeje.

„Ali veš, kdo jo je zložil?“ je baron vprašal s hudomušnim nasmehom.

Mali Prešeren je v zadregi pogledal navzgor k Vodniku.

„Gospod profesor Vodnik,“ je dejal bolj tiho.

„Nu, pa torej povej —“ in s sarkastičnim posmehom se je nagnil k Vodniku in tiho pristavil: — „če ne znaš nobene boljše!“ Znano je bilo, da baron Zois nasilnega Napoleona ni posebno cenil in mu zato tudi Vodnikov slavospev korziškemu zavojevalcu ni bil všeč. Vendar ni hotel svojemu malemu posetniku kvariti veselja in dobrodušno je zaklical:

„Gospoda! Tu imamo malega gosta — deklamatorja.“

Gospodje so okrenili glave. Mali dijak pa je pričel:

„Napoleon reče:

Ilirija vstan! . . .“

Deklamiral je dolgo pesem gladko in s poudarkom. Glasek mu je bil trden in prožen. Gospodje so se za njegovim hrbotom nasmihali drug drugemu.

„Dobro! Dobro!“ so mu ploskali ko je končal.

Branka Jurca:

MED DVEMA OGNJEMA

Leka Vujisič je bil Gojkov stric. Bil je bivši jugoslovanski oficir, majhen, debel, neumnega pogleda, bahatega vedenja.

Leka Vujisič je bil komandant četniške kolašinske brigade.

Med paglavci kolašinske gimnazije je izbral prav Gojka za svojega osebnega kurirja.

Leka Vujisič se je izprsil na svojem stolu za široko javorovo mizo. Samozavestno je potrepal Gojka po njegovem šibkem ramenu. „Vi ste že čisto dovolj prizadeti. Draga in Dragiča že ni več! Bila sta komunisti, zato sta padla! Ti, Gojko, si pa še otrok! Tebe moram na vsak način odtrgati od komunistov!“ so se mu besede na gosto sipale iz ust.

Gojku je bilo pred njim do skrajnosti neprijetno. Dozdevalo se mu je, da ga njegov prodirljivi pogled razgalja.

„Gojko, ali hočeš biti moj kurir?“ ga je vprašal vedro, z občutkom velikodušja.

Gojko se je prvi trenutek prestrašil. Zgornja ustnica mu je zatrepala. Po sencih mu je žila vedno hitreje nabijala. Samo za trenutek se je zbal, da ne bi izdal krvavega spomina Draga in Dragiča.

„Hočeš? Vzamem te za kurirja!“ so bahalo donele njegove besede.

„Izdajalec! Izdajalec!“ je potihoma odmevalo od sten.

Takrat mu je preblisnilo zavest. Globoko je zajel sapo. „Hočem“.

„Tako, tako“, je drobil Leka. „Jaz pa sem se že bal, da boš iz zakrknjenosti, iz trdovratnosti, iz golega komunističnega ponosa odklonil.“

Gojku je, medtem ko mu je Leka bral levite, zdrsel pogled preko strmih streh mimo pašnikov in polj do toplega slemena, ki je na obzorju zastiralo pogled.

Od takrat je bil Gojko glavni četniški kurir — hkrati pa tudi partizanski. Neprestano dan za dnevom, uro za uro je izgoreval med dvema ognjema. Kurirski posel, ki ga je opravljal vsedoselej, se mu je zdel nenadoma od sile neznamen. Ne mogel bi reči, da je bil ves njegov dosedanj napor brez vrednosti, vendar se njegovo delo nikakor ni dalo vzporediti s koristmi, ki so jih partizani imeli od njega, odkar je postal Lekin kurir.

Medtem ko je rekel Lek, da gre domov, da obiše svojo staro in betežno mater, in ga je Leka, preden je odšel, dobrodušno potrepal po ramenu, jo je Gojko na sredi poti ucvrl namesto domov k partizanom, ki so hajkali po hribih. Po opravljenem poslu se je spet vračal po zajčjih stezah v medvedov brlog.

Ko je divjala peta ofenziva, se je odtrgal od Leke, od četniškega štaba in od četnikov. Hitel je, kolikor so ga nesle noge, skozi Plane preko Markovega brda do Preprema, do štaba poljskega bataljona, do komandanta. Komandantu je izročil veliko usnjeno torbo s četniškimi dokumenti in podatki.

„Poglejte ga! Poglejte ga, junaka!“ so vzklikali okrog njega.

„Gojko iz četniškega brloga!“ Oglevali so njegovo kapo s peterokrako zvezdo.

„Pa ne, da bi ti jo bili četniki dali!“

„Kaj četniki! Sam sem si jo izrezal!“

Bil je gost štaba in ljubljenev vseh partizanov.

„Zdaj pa nas ne boš več zapustil!“ mu je rekel komandant. „Dovolj si že nosil svojo kožo naprodaj!“

„Dobro!“ so se mu smejale oči.

„Bom pa ostal pri vas“.

Toda dolgo ni strpel. Čez nekaj časa ga je ponovno zgrabila strast za poizvedovanjem. Nekega poletnega jutra, ko se je trava isknila od jutranje rose, se je odtrgal od partizanskega tabora in se spustil v dolino.

Spal je pod milim nebom. Ponoči

in podnevi je imel s seboj veliko usnjeno torbo, kjer je zbiral podatke za partizane. Kolašinu se je približeval oprezno in bolj od daleč.

Takrat so znova, kdo ve katerikrat, četniki in Italijani preplavili Kolašin in Lipovo Bištrico, doline in breg.

Da bi se jim umaknil, je stekel Gojko do Plašnice in skočil do kolen v vodo.

Kljub temu so ga iztaknili. Skozi vse vrste četnikov, po vsej dolini je šel glas:

„Gojka Vujisičevega so dobili!“

„Gojka! Jojmene!“ so se križale ženske.

Vujisičeva mati je stekla do Gojka.

„Pustite ga! Ne vidite, da je otrok!“

„Gojka, da bi pustili!“ so se smejali četniki materi v lice. „Leka nam je naročil, da ga moramo na vsak način pripeljati njemu v roke živega!“

Še celo oče je prišvedral.

„Zaprte mene, če že res morate samo zapirati! Pustite otroka!“

Kljub vsemu so četniki Gojku zvezali roke in ga gnali pred seboj v osovraženi Kolašin.

Zasliševal ga je Leka sam. Gojko je bil trd kot kremen.

„Si ti sam obvestil partizane, da pripravljamo nanje napad?“

„Sem. In bi še, če bi bilo mogoče.“

„Torej si bil zmeraj z njimi?“

„Zmeraj in tudi ostal bom z njimi do konca!“ je stisnil skozi brezkrvne ustnice.

„In če te ubijemo?“

TIZIANOVA SLIKA

Kapitan stražne ladje Gruzinec Guramišvili pripoveduje:

— Bilo je spomladi 1942. Bili smo še na suhem ter branili starinsko mestece P. Tedaj sem poveljeval odredu. Nekoč, proti jutru, so pripeljali predme starčka s širokokrajnim klobukom na glavi, v dolgi, z apnenim ometom oškropljeni kamižoli. Bil je ravnatelj mestnega muzeja.

„Pišem se Perčihin“, se je predstavil. „Moji predniki so bili trgovci in so sezidali hišo, kjer je danes muzej. V njem je ostalo dokaj dragocnih umetnin. Posebno eno je treba spraviti na varno, če ne, nam zgodovina ne bo odpustila, ako pride v roke barbarom, kakršni so Nemci.“

Vprašal sem ga, kakšna umetnina je to, in odgovoril je, da Tizianova slika „Prebujenje pomladi“.

Tizian v P.! Že sem hotel potomca Perčihinovih trgovcev spoštljivo zapoditi, toda mož me je držal.

„Vam se zdi malo verjetno,“ je dejal, „da bi bila Tizianova slika v P.; toda ne pozabite, da stoji mestece blizu stare meje. Ko so l. 1918 mnogi zapuščali Rusijo, so jim na meji pobrali vse umetnine ter jih izročili našemu muzeju.“

Zamislite se v položaj, v katerem se je predel najin pogovor: Nemci so nas napadli s tanki, kepe zemlje in razdrobljeno kamenje je letelo v kaverno, možicelj v kamižoli pa mi je mirnodušno pripovedoval o Tizianu.

Hm, navsezadnje je bilo tu vse mogoče. Dan poprej me je bil prosil naš zdravnik, naj pošljem koga po zdravila, ki so ostala kakor Tizianova slika pri Nemcih in so nam bila vsaj tako potrebna ko ta. Kaj, ko bi vzeli hkrati zdravila in Tiziana?

Poklical sem poročnika Norkina. To vam je bil fant od fare, črn, nizke postave pa predrzen in bister izvidnik! Vrh tega je tudi dobro risal. Kdo drug naj torej otme nesmrtnega Tiziana? Odpeljal se je ponoči za bojno črto na uplenjenem avtomobilu. S seboj je vzel ravnatelja

„Ubijte me! Vseh partizanov pa le ne boste!“

Odločno, samozavestno mu je donel glas, vendar je videl, kako je Leka namršil obrvi, kako mu je potemnelo čelo, slišal ga je, kako je zaškripal z zobmi.

Za tem razgovorom, ki ga je imel Gojko z Lekom, se je začelo mučenje, za katerega je Gojko z vso gotovostjo vedel, da mora priti, ki si ga pa le ni mogel v vsej grozoti nikoli zamisliti.

Mati je pritekla že takoj prvi dan v Kolašin, toda šele po sedmem dnevu se ji je posrežilo, da ga je videla. Čelo je pritiskal na okno z rešetkami. Z velikimi, na pol še otroškimi očmi je gledal v drobno izdelano postavo svoje matere, naravnost v njene tople, ljubeče oči. Nato se je zdrzil in njegove blede ustnice so se razprle.

„Ne bo dolgo, ko bom umrl!“

Materi se je zdelo, kot da je v teh nekaj dneh skopnel kot sneg na pomlad. Čez nekoliko dni ga je iznenada videla pred zaporom. Tanek, slok, raztrgan in umazan se je nagibal nad pipo. Lovil je vodo v prgišče. Zraven so stali Italijani. Pognala se je naravnost do Gojka. Sklonila se je nadenj in objela njegov tanki, sloki vrat.

Takrat so se Italijani že znašli. Udarili so jo s puškinimi kopiti v pleča, v rebra, po bokih.

Ko je zažutil topli materin dih na svojem licu, je Gojku zaigralo srce.

Šunkoma se je okrenil, potem se je sklonil, vzel vedro, polno vode, in odšel. Pred vrati se je še enkrat ozrl.

„Mati, bodi pogumna, mati!“

na naši strani. Na naši strani je bil umetnik, ki je naslikal smejnega brkatega vojaka, kako pije vino in ga razliva po obleki, in ta zala dekleta in to vabljivo perutnino! Grom in strela, že bomo jedli perutnino! Jedli bomo perutnino, pili vino in plesali pod jablanami, na katerih bodo svetilke. V amazanih bojnih avtomobilih se bomo peljali po moskovskih ulicah. Dekleta, prav taka kakor na sliki, nas bodo obsipale s cvetjem in cvetje bo povsod, kamor bo seglo oko. Pod prestreljenimi zastavami pa bomo izročili poveljniku poslednji raport: Vojne je konec! Zmagali smo!

To niso bile sanje, ni bil privid utrujenih vojakov, ki lačni počivajo v pragozdu po pet in dvajsetih kilometrih lačne poti — ne, to je bila misel na prihodnost, stvarna kakor bojni ukaz, ki ga je treba izvršiti, pa bodi še tako težko.

Poslej ni nikomur več prišlo na misel, da bi se iznebili nerodnega ovoja, ki smo ga morali zavijati še v eno maloštevilnih žotornih ponjav. Ponoči smo določali posebno stražo tudi za Tiziana. Postal je tako rekoč naša zastava in čuvali smo nad njim kakor nad zastavo.

Nekoč, ko smo šli čez reko Desno, toliko da ga nismo izgubili. Mornar, ki ga je nosil, je padel in podoba je ostala na desnem bregu. Vprašal sem, kdo bi hotel prostovoljno ponjo. Kmalu so se odpravili trije pod poveljstvom poročnika Norkina. Šli so v domala gotovo smrt: bilo je že svetlo, mi pa smo bili prebredli reko ponoči. Pa ni bilo moč drugače. Da bi pustili Nemcem tistega brkaša v usnjeni uniformi, tisto perutnino in sploh vse tisto prelepo življenje! Da bi podarili fašistom našo prihodnost, ki je bila tako imenitno pokazana na sliki — že tega se je manjkalo!

Fantje so se prepeljali v preluknjanem čolnčku. Nekoliko smo jim pomagali s streljanjem. Na drugem bregu so kar tikoma udarili po Nemcih. To je bilo „izkrcanje“, so rekli.

Čez dve uri so se vrnili s sliko. Bila je prestreljena. Svinčenka je prebila vojaku roko, v kateri drži kozarec, ranila je eno dekle in pokvarila še druge dele. Toda poročnik, ki se je na take reči razumel, je dejal, da so v Moskvi mojstri, ki bodo vse tako popravili, da se ne bo nič poznalo.

Jeseni smo prišli k našim blizu. Bili smo vsi kosmati, a noge smo imeli zavite v cunje. Tiziana smo pozneje pripeljali v Moskvo. Cel vod muzejskih izvedencev ga je prišel spravljat na varno. Vodu je poveljeval starec, prav tak možicelj s širokokrajnim klobukom na glavi. Ko je zagledal podobo, se je zjokal in mi rekel: „Kapitan, veliko stvar ste izvršili!“ Benjamin Kaverin

Delfini imajo posluš.

Danski ekspediciji na ladji „Atlantidi“, ki je potovala v Zapadno Afriko, se je zgodilo, da so večkrat poslušali visoke glasove, ki so jih oddajali delfini. Ob neki priložnosti se je zbralo okoli ladje približno 100 definov, ki so se razigrano podili naokoli po mirni vodi. Zbežali pa so v trenutku, ko so vključili napravo za oddajanje in registriranje visokih tonov.

Znanstvenik Frasser pa je imel možnost, da je sledil delfinom v majhni oddaljenosti. Opazil je, da je izhajal iz njihovih nosnih odprtih niz drobnih mehučkov v bolj ali manj redkih presledkih. Možna je, da je to v zvezi z oddajanjem glasov.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Vellkovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4; Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

Bilo nam je jasno, da so ti ljudje

Po naši zemlji

Kako dolgo bo načelnik krajevnega kmečkega sveta v Slovenjem Plajberku še teroriziral naše ljudi

To je upravičeno vprašanje slehernega Plajberčana. V Slovenskem vestniku smo o g. Gabrijelu Maku, ki je načelnik krajevnega kmečkega sveta za občino Slovenji Plajberk, že pisali. Ta gospod je zaradi svojega protiljudskega zadržanja in delovanja pri domačem prebivalstvu sila nepriljubljen. Kmetje in njihove potrebe mu nič niso mar, skrbi le zase in za par svojih OeVP-jevskih prijateljskov, kajti sam je pripadnik avstrijske „ljudske“ stranke. Smatramo, da mora biti načelnik krajevnega kmečkega sveta za vse ljudi v občini, da mora vsem pomagati in jim svetovati. Mora biti človek, ki ima razumevanje za kmeta in njegove težnje. Njegova naloga je v prvi vrsti, da dela za skupni blagor vsega prebivalstva v njegovem delokrogu. Pri tem, pri izvrševanju svojega odgovornega posla pa mora pustiti ob strani sleherni strankarstvo in pristranost. Gospod Mak pa dela ravno nasprotno. Zato so Plajberčani že lani pri okrajni kmetijski zbornici zahtevali njegovo odstranitev. Okrajna kmetijska zbornica, v kateri, kakor vemo, prevladujejo OeVP-jevski mogotci, te upravičene zahteve Plajberčanov ni upoštevala. V posmeh vsej pravici in pravičnosti je Maku pohvalila in mu izrazila popolno priznanje za njegovo „vzorno delo“.

Gospod Mak je ostal na svojem položaju. Znal je tudi ceniti pohvalo in priznanje okrajne kmetijske zbornice. Vestno je nadaljeval svoje „vzorno delo“ in ga še stopnjeval, nikakor pa ne v korist domačega prebivalstva. Očitno je hotel še več pohval in priznanj, mogoče celo zlato kolajno.

Pred kratkimi štirinajstimi dnevi pa je doseglo njegovo „vzorno delo“ svoj višek. Prišlo je tako-le:

Dne 8. t. m. sta šla tov. Herman Lauseger in Marko Wieser po različnih opravkih k nekaterim sosedom. Med potjo se jima je pridružil še tov. Pošnikar, ki je imel opravke pri načelniku krajevnega kmečkega sveta Gabrijelu Maku. Medtem, ko je tov. Pošnikar šel k Maku, sta ga tov. Lauseger in Wieser čakala pri sosedu. Ker pa Pošnikarja precej dolgo ni bilo nazaj, sta ga končno šla klicati. Ko sta vstopila v sobo pri Maku, sta dostojno pozdravila kot se spodobi. Gospod Mak ju še pogledal ni niti jima ni odzdravil in je ravno zapustil sobo, ko sta Lauseger in Wie-

ser vstopila. Takoj pa se je spet vrnil in sicer je bil zdaj z njim njegov brat Lovrenc. Brez vsakega vzroka in brez vsake besede sta se nenadoma oba Maku — Gabrijel in Lovrenc — vrgla na tov. Lausegerja, ga zgrabila, eden od spredaj, drugi od zadaj in ga vrgla skozi vrata. Zunaj sta ga suvala in močno pretepala.

Ta nasilni akt je vsekakor višek samovolje in nadutosti plajberškega načelnika krajevnega kmečkega sveta in je povzročil med prebivalstvom silno ogorčenje. Sicer se je g. Mak že čestokrat izkazal kot odličen pretepač, kadar je šlo proti koroškimi Slovincem, toda kot načelnik kmečkega sveta, kot oseba, ki bi morala zastopati koristi vseh kmetov v občini, bi moral že vedeti, kaj sme in kaj ne sme. Ali je zato na svojem sedanjem položaju, da meče ljudi, ki pridejo k njemu, skozi vrata in jih pretepa? Ali je njegova naloga ta, da terorizira domače prebivalstvo, zlasti še slovensko? Prav gotovo ne! Kmetijska zbornica in pristojne oblasti so mu doslej dajale potuho, ga ščitile in podpirale. Ali ga bodo tudi za to njegovo zločinsko dejanje pohvalile? V današnjih razmerah to končno ne bi bilo nič ču-

Grebinj. Mnogo tako imenovanih „beguncev“ iz različnih dežel Evrope se danes klata po naših vaseh. Pravijo, da niso mogli ostati doma, ker bi jih zaprli, ustrelili, obesili ali bog si ga vedi kaj še vse. Vsi so seveda „nedolžne ovčice“, ki nikomur niso storile žalega, so najboljši ljudje, kar jih svet sploh pozna.

Mi pa te „nedolžne ovčice“ in „najboljše ljudi“ prav dobro poznamo in vemo, zakaj so pobegnili od doma. Vemo, da so to ljudje, ki so izdali svoj narod in ga pahnili v nesrečo, da so svoje lastne brate izročili v roke fašističnim krvnikom ali jih morda v službi fašizma celo sami pobijali in morili. Popolnoma razumljivo je, da jih je narod za taka dejanja klical na odgovornost.

In kaj delajo ti „najboljši ljudje“ pri nas? Potepajo se okoli, kradejo in ropajo. Dnevno lahko beremo v časopisih o njihovem rovarjenju. Tudi pri nas v Grebinju je dosti takih „nedolžnih ovčic“. Franc Stermeczy, ki je pribežal sem iz Madžarske, je bil celo tako „nedolžen“ in „do-

ber človek“, da so ga morali varnostni organi te dni zaradi potepanja in tatvine aretirati in izročiti okrajnemu sodišču v Velikovecu.

Čas bi bil, da bi te „nedolžne begunce“ poslali tja, od koder so nekdo prišli in kamor spadajo, da ne bodo več ogrožali našega prebivalstva in njegovega imetja. Toda oblast se očitno ne more ločiti od njih in je mnogim podarila celo državljanstvo. Čestokrat pa se zgodi, da uživajo ti „begunci“ več ugodnosti kakor domače prebivalstvo, zlasti slovensko. In bili smo tudi priča, da so se gotovi krogi posluževali prav teh DP-jevcev in beguncev za teroriziranje koroških Slovincem (glej Wurfkomande!), za razbijanje njihovih prireditelj, kot je bil primer 1. januarja 1946 v Škocijanu, 16. marca 1947 v Železni Kapli in drugod.

Celovec. (Jesenski sejem.) Tradicionalni jesenski ali Uršolinski sejem v Celovcu bo letos v ponedeljek, dne 24. oktobra. Na Novem trgu bodo postavljene krame z vsem,

kar človek potrebuje. V kolikor pa si bo delovni človek mogel kaj privoščiti, je drugo vprašanje, kajti cene lezejo vedno le navzgor, dočim se denarna sredstva delovnega ljudstva vedno bolj krčijo. Živinski sejem bo tokrat na Geyerschüttu. Prašiči se na Uršolinskem sejmu zaradi razširjene ohromelosti ne smejo prodajati ali kupovati.

Blato. Vsem Blačanom in tudi okolici predobro znani rogovilež, pred katerim nobeden ni varen, nihče drugi kot Franc Malej, po domače Pungračev, ne more živeti brez preprirov s svojimi sosedi in bližnjimi. Znanе so njegove številne pravde z miroljubnimi Blačani, s katerimi jim je povzročil številna pota, sitnosti, stroške in ogromno škodo. Dokler tega človeka ni bilo na vasi, Blačani tožb in pravn niso poznali. Zato se ga vsak izogiba, toda on stalno išče priložnosti za prepire in združbe ter je tudi po svoji zunanosti človek, ki ne obeta nič dobrega in gleda izpod čela kot razdražen bik in nevaren tip. Pred nedavnim je na polju napadel pri vseh vaščanih priljubljenega in mirnega kmeta Franca Mlinarja, po domače Ržena, ter ga občutno poškodoval. Res so ga potem gnali orožniki in ga zaprli. Kmalu pa so ga spet izpustili in sicer tik pred volitvami, da je mogel kot zvest OeVP-jevec voliti. Kot OeVP-jevec uživa pri svoji stranki veliko zaupanje in čestitamo onim našim ljudem, ki so se ogrevali za OeVP, za lepo družino, ker ta se je veselil, ko je pravil: „Zdaj bo pa OeVP že zmaga, ker „fariji“ z nami držijo“.

Pliberk. V sedeminpetdesetem letu svoje starosti je v Pliberku umrl slikar in steklar Karl Capelari. Pogreb je bil v nedeljo, dne 16. oktobra.

Žvabek. Volitve, ki so razburjale tudi našo vas, so za nami. Danes navajamo samo suha dejstva in ugotavljamo, da nas rezultat volitev nikakor ni presenetil. Naše ljudstvo je kljub temu, da se je nekim ljudem posrečilo razbiti našo enotnost in ki so izrabljali globoka verska čustva našega ljudstva v enostranske politične namene, volilo razmeroma v lepem številu Demokratično fronto delovnega ljudstva. Volivne številke v deželni zbor so naslednje: DF 29, KLS 40, SPOe 70, OeVP 64, VdU 6, KPOe 1. Povzročitelji narodne nenotnosti pa si lahko pripišejo, da se jim je pri beganju ljudstva, naših kmečkih mamic, posrečilo, da je število slovenskih glasov od zadnjih volitev v prvi avstrijski republiki znatno padlo. To uslugo so našim narodno nasprotnim strankam storili in sovražnik se veseli.

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM

NAČRTU

Je pa še drugo mogoče: zgraditi moremo eno veliko centralo za sto ali dve sto tovarn.

Katera rešitev bi bila po vašem mnenju boljša?

2. Ena ali sto?

Po mojem mnenju je ena velika centrala več vredna kakor sto majhnih.

Le pomislite! Za sto majhnih central bi bilo treba zgraditi sto poslopij, za eno veliko zadostuje pa samo eno.

Za sto majhnih central bi bilo treba zgraditi sto vej železniške proge za dovoz premoga, za eno zadostuje ena sama veja.

Za sto majhnih central potrebujejo sto majhnih parnih turbin, za

eno veliko — samo eno. Velika turbina mora biti stokrat močnejša kot ena majhna, vendar pa s tem ni rečeno, da mora biti stokrat večja in stokrat težja. Največja turbina, ki proizvaja nekaj deset tisoč konjskih sil, ne zavzame niti približno toliko prostora, kakor bi kdo mislil, namestiti jo lahko v večji dvorani.

Prav tako je število zaposlenih v veliki centrali mnogo manjše kakor skupno število zaposlenih v sto majhnih centralah.

Razen tega je vzdrževanje velikega stroja lažje. Pri velikih strojih lahko namestimo vsakovrstno orodje in druga pomožna sredstva za popravila, naprave za metanje premoga, za razkladanje pepela. Za toliko majhnih strojev bi stalo to mnogo denarja.

To so odlike, ki jih imajo velike centrale spričo majhnih. Je pa še neka prednost, ki jo kar uganite!

Če je ne morete uganiti, vam jo povem.

Kje moramo graditi majhne centrale? Poleg tovarn.

Velike centrale pa lahko zgradimo, kjer hočemo.

In kje jih bomo zgradili, da se nam bodo bolj izplačale.

Tam seveda, kjer je gorivo.

Šotno centralo bomo zgradili na šotnem močvirju. Premogovno centralo tam, kjer je premog. To je pač jasno. O tem ne bomo razpravljali. Pač ne bomo prevažali premoga ali šote po železnici ako moremo kuriti z njima na mestu in jih spreminjati v električni tok, ki ga moremo razpošiljati v vse bližnje tovarne. Električni tok prenašamo tudi 500 kilometrov daleč. Ščasoma pa se bomo naučili prenašati ga še na večje razdalje.

3. Povezava tovarn

Vzemite šestilo, zabodite iglo na zemljevidu na točko, kjer leži kakšen vir pogonske sile: premogokop,

velik slap itd. Na tej točki bomo zgradili veliko električno centralo. S te točke orišimo krožnico s polmerom 500 kilometrov. Začrtani prostor bo področje, ki more prejemati električni tok od centrale v središču. Na tem področju bomo zgradili tovarne na najprimernejših mestih.

Kaj bo nastalo iz tega?

Nastala bo skupina med seboj povezanih tovarn. V srcu te skupnosti bo električna centrala.

V smislu petletnega načrta bomo zgradili 42 električnih central po tem vzorec. Vsak med njimi bo središče med seboj povezanih tovarn. Tako povezano skupino tovarn imenujemo „kombinat“.

Največja taka skupina bo na Dnjepru okoli Dnjeprostroja.

Vsenaokrog so metalurgijske tovarne, izdelovalnice porcelana, cementa, kemičnih proizvodov, razne ladjedelnice in drugo. Električna centrala pošilja svoj tok na vse strani.

(Dalje)

Kako se obvarujemo kužne ohromelosti svinj

Zdravila proti tej nevarni kugi ni. Živinozdravniški strokovni krogi upajo, da bo uspelo, bolezen končno zapreti na podoben način, kakor pljučno kugo goved, in sicer s tem, da bodo v vseh hlevih, v katerih se bo pojavila kužna ohromelost, vse svinje, brez izjeme, odpeljali in pobili. Čim se namreč v kakem hlevu pojavi kužna ohromelost, navadno ne obolijo vse svinje, čeprav so vse okužene. Odpornejše a okužene živali ne kažejo nobenih znakov bolezni, vendar stalno izločajo bolezenske klice, katere pa lahko pri ostalih manj odpornih in mogoče dokupljenih svinjah vedno znova povzročajo bolezen. Tudi morebitno ozdravljene svinje, katere so bolezen že prestale, stalno izločajo bolezenske klice in predstavljajo zato stalno nevarnost za vse druge živali. **Zato torej je uničenje oziroma zakol vseh bolnih in tudi zdravih svinj kakega okuženega hleva potrebno.** Drugače bi bolezen nikdar ne mogli odpraviti iz kakega hleva.

Glede nadaljnjega preprečevanja in širjenja bolezni pa sem prejel naslednje zanimivo in poučno poročilo:

Kakor znano se je kužna ohromelost svinj pojavila prvič pred kakimi desetimi leti na Češkem in je bolezen tam tudi najbolj razširjena. Ugotovili pa so, da v Zgornji in Dolnji Bavarski, ki neposredno meji na češke dežele in kamor bi se morala bolezen zaradi sosedstva že zdavnaj zanesti, ohromelosti svinj ne poznajo. Zakaj? Merodajni strokovni krogi poudarjajo, da **naravna reja svinj na Bavarskem ovira širjenje kuge.** Saj so na Bavarskem svinje celo leto, poleti in pozimi, na prostem. **Spuščajmo torej tudi pri nas dnevno naše svinje na prosto, v gorico oziroma tekaljšče in na pašo!**

Na Solnograškem so napravili tudi izkušnjo, da so za kužno ohromelostjo oboleli predvsem proleki in slabo rejene, mršave starejše svinje. Tako poroča nek živinozdravnik, da je redkokdaj našel prav dobro rejeno

nega proleka, ki bi bil obolel za ohromelostjo, dočim so starejše svinje, ki so bile slabo rejene, v okuženih predelih dežele skoraj vedno zbolele. Ta živinozdravnik tudi pravi, da doslej še ni našel starejše pitane svinje, ki bi bila zbolela za ohromelostjo.

Nekateri so bili tudi mnenja, da so posamezne pasme bolj odporne proti bolezni. Kaj je na stvari?

Resnica je, da so pri zlahtnih, hitrorastočih pasmah ugotovili znatno manj bolezni, kajti zlahtne svinje so že od narave bolj nagnjene k debelitvi in rejci zlahtnih pasem so navadno tudi **naprednejši posestniki**, kateri že iz razlogov gospodarske rentabilnosti skrbijo, da so svinje vedno dobro rejene, da ne trpijo nikdar pomanjkanja. **Torej gojimo v krajih, ki so ogroženi po kugi, po možnosti zlahtne pasme in skrbimo, da bodo svinje stalno dobro rejene,**

Krompir letos svinjam in živini?

Vsled nizkih cen za letošnji pridelek večina naših gospodarjev pravi, da bodo odvišni krompir raje pokrtili, kakor pa prodali. Kako ga damo živini, da bo čim več uspeha?

1. Pokladanje surovega gomolja

Najenostavnejše in najceneje je pokladanje krompirja v surovem stanju. Novejše izkušnje so pokazale, da so svoječasni pomisleki glede pokladanja surovega gomolja govedu in deloma tudi ostalim živalim večinoma neutemeljeni. Vsekakor je potrebno, da živali polagoma navadimo na surov krompir. Pred pokladanjem moramo gomolje temeljito oprati oziroma očistiti in odstraniti morebitne cime. Ker vsebuje krompir sicer obilo škroba, pa zelo malo beljakovin, je naravno, da se vsakemu enostranskemu krmljenju izognemo. Upoštevati tudi moramo, da po Svečnici surovo gomolje zdravstveno že neugodno vpliva ter ga

če že ne pitane, in nevarnost okuženja po ohromelosti bomo znatno zmanjšali.

Nadalje je izkušnja pokazala, da pokladanje krmil, ki vsebujejo vitamin D, n. pr. ribje olje in deloma tudi ribja moka, zelo **povečuje odpornost** proti ohromelosti. Ker se tudi pod vplivom sončne svetlobe ustvarja v živalskem telesu ta vitamin, razumemo, zakaj spuščanje svinj na prosto tako ugodno vpliva na zdravje in na odpornost proti kužni ohromelosti.

Kot prvi pogoj za uspešno obrambo pred kužno ohromelostjo svinj pa velja:

Omejitev prometa s svinjami, svežo svinjino in vsemi izdelki ter odpadki svinj **na najmanjši obseg.** Samo v primeru skrajne sile prevažajmo svinje iz kraja v kraj ali pa prenašajmo svinjino! Samo v skrajni sili hodimo v tuje svinjake in ne puščajmo nikogar od tujih ljudi, tudi prijateljev ne, v naše hleve! Sicer pa se ravnajmo po vsakokratnih navodilih, katere prejmemo od pristojnega živinozdravnika. **Vernik—Kožuški**

moramo zato po možnosti pokrmili že prej.

Molznim kravam, vprežnim volom in pitovnemu govedu damo na dan po 10 do 15 in v izjemnih primerih tudi 20 kg surovega krompirja. Krave ga imajo celo raje kot parjenega; vsekakor pa moramo pri krmljenju molznih krav s surovim krompirjem skrbeti za zadostni dodatek beljakovinskih krmil (tropin, detelje itd.). Mlademu govedu damo šele od 2. leta dalje po 5 kg gomolja na dan.

Tudi odraslim plem. svinjam, celo doječim, damo lahko ob zadostni beljakovinski krmil do 10 kg surovega krompirja dnevno. **Pitovne svinje surovo gomolje slabo izkorišči.** Tudi ovce so za kak kg surovega krompirja dnevno prav hvaležne. Glede pokladanja presnega gomolja konjem so mišljenja deljena; vsekakor ga tudi tem lahko damo dnevno do 10 kg v popolnoma čistem in razcimjenem stanju.

2. Krmljenje parjenega oz. kuhanega krompirja

Ta krompir pokladamo lahko **vsem živalim** in sicer šestkrat celo v nekoliko večjih količinah, kakor v surovem stanju. Predvsem je parjen krompir glavno temeljno krmilo za pitovne svinje. Ob 200 do 300 g ribje moke ali odgovarjajoči količini mleka ter 3/4 kg žitnega zrnja ali senenega oziroma deteljnega zdroba in parjenem krompirju, kolikor ga živali pač hočejo, se svinje najboljše pitajo.

Konjem damo na dan celo do 20 kg parjenega krompirja in marsikje tak krompir pri konjih povsem nadomešča žitno zrnje in sicer v onih časih, ko ni preveč težkega dela. Vsekakor pa moramo pri temu gledati vedno na čistočo jasl. Tudi kokoši so v zimskem času za kakega 1/2 kg krompirja na deset kur dnevno zelo hvaležne.

3. Siliran (okisan) krompir

V kolikor gomolja v zimskih mesecih ne moremo pokrmili v surovem ali parjenem stanju, je najbolje, da ga okisamo, ker ga potem lahko **pokladamo celo leto in preprečimo vse izgube**, ki nastanejo vsled gnitja in cimjenja. Za kisanje krompirja tudi ni potreben poseben silos. Za kisanje parjenega krompirja zadostuje vsaka v zemlji zidana jama, tudi navaden lesen sod. Potrebno je samo, da je okisano gomolje od zgoraj neprodušno zaprto. Pitovnim in plemenskim svinjam ter prolekom damo ob beljakovinski klaji dnevno od 6 do 10 kg kisanega krompirja. Brejtim in doječim svinjam pa damo krompirjeve silaze raje manj, posebno v primeru, da nam kisanje ni do cela uspelo.

Pri molznih kravah se je okisan krompir obnesel enako dobro kot surov. Pitovno govedo pa krompirjevo silazo posebno dobro izkorišča.

Pesno in repno perje - dragoceno krmilo!

Vse premalo upoštevamo pesno perje. Ne upoštevamo, da ima neprimerno večjo redilno vrednost kakor pesa sama. Pesa vsebuje 0,6 odstotka preb. beljakovin in 5,6 odstotka škrob. vrednosti, pesno perje pa 1,6 odstotka preb. beljakovin in 8,5 odstotka škrobnih vrednosti. **Z 1 ha površine pridelamo s sladkorno peso, katere listi so še redilnejši, samo s perjem toliko hranilnih snovi kot z 1 ha črne detelje.**

Pogoj za uspešno izrabo pesnega perja pa je, da to **pridelamo in pokrmimo povsem snažno**, ne ponesnaženo s prstjo. **Ne perje kot tako, ampak prst povzroča nevšečno in škodljivo drisko.**

Že pri spravljanju z njive glejmo, da dobimo snažno perje. V ta namen se poslužujemo lopati podobne motike (Köpfschippe), s katero peso s perjem v precejšnji naglici nekako obglavljamo, ali pa majhnega, močnega srpa. S srpom odrežemo še tolikšen del glave, da se **perje drži skupaj**, dočim ob zvrtnjenju in odkrhnjenju perja z roko listi posamezno razpadejo in se mnogo lažje ponesnažijo.

Če pa smo pesne liste znatneje ponesnažili, je priporočljivo, da jih operemo, kajti izkušnja je pokazala, da ob čistem, snažnem perju da krava na dan 1 liter mleka več kot ob s prstjo ponesnaženem. Razen tega se ob pokladanju snažnega, zdravega perja skoraj povsem ubranimo driske, če damo na odraslo žival dnevno vsaj še 5 kg suhe obsežne krme. V tem primeru lahko damo na glavo veliki govedi do 50 kg pesnega perja. Če bi hotelo biti blato pri živini le preveč mehko, dajmo na odraslo žival še 100 gramov stolčenega lesnega oglja, pomešanega z otrobi ali zdrobom. Tudi dodatek-enake količine stolčene krede (Schlemmkreide) je zaradi razkisanja perja priporočljiv.

Najbolje pa se pesno perje izrabi, ako ga pokrmimo **v svežem stanju.** V kolikor ga ne moremo pokrmili v tej obliki, ga mogoče za en mesec ali dva obesimo v kozolcu ali na kako drugo sušilno pripravo. Za daljšo uporabo pa moramo odvišno pesno perje okisati in se v ta namen poslužujemo normalnih silosov ali primerno zavarovanih jam v zemlji, ali pa kisamo kar v kopicah nad zemljo, katero pa moramo vsestransko zadelati s prstjo ali ilovico. Dočim se v silosu zmanjša redilna vrednost le za 2 do 10 odstotkov, je izguba v prosti, čeprav s prstjo zadelani kopici, šestkrat 50 odstotkov.

Umetnih gnojil dovolj - denarja premalo

Za poslabšanje gospodarskega položaja v kmečkem podeželju Avstrije je značilno naslednje uradno poročilo:

V začetku avgusta t. l. je dodelila komisija za umetna gnojila na Dunaju Solnograški 1155 ton, to je ono količino kalijeve soli, ki bi jo potrebovala dežela v normalnih časih. Vsa zadružna in privatna trgovina pa je od ponudene količine soli zamogla uporabiti le 105 ton. Tudi **superfosfata** so dodelili Solnograški 1360 t, količino, ki je bila preračunana za

normalne čase. Vendar od cele te količine je zmogla dežela sprejeti tudi samo 105 ton.

Več kot 90 odstotkov ponudjenih umetnih gnojil je moralo ostati torej v eni gospodarsko najnaprednejših avstrijskih dežel, v kateri se kmetje dobro zavedajo, da brez umet. gnojil ni donosnega gospodarstva, neizrabljenih, **ker se je pač gospodarski položaj kmečkega prebivalstva v Avstriji v letošnjem letu tako zelo poslabšal.**

Vstopil je s takim vsakdanjim, prostodušnim izrazom, s kakršnim je že leta in leta prihajal na raport, s pobeženimi ramami, tih, pokoren hlapec, ki brez opombe sprejme vse, kar ga čaka.

Nadgozdar ga je pričakoval s škripajočimi zobmi, toda ko ga je videl takega pred seboj, je takoj spoznal, da se v notranjosti tega človeka zadnje štiri dni, odkar se nista videla, ni nič spremenilo. Požrl je jezo in mu z mirnim glasom rekel:

„Malo pozno prihajate, gospod Kurej.“

Obratovodja je nekaj zajecal, a mu ni šlo.

„Kaj pa jecate?“ se je osorno obrignil nadgozdar in namenoma gledal stran. Ko pa le ni bilo glasu, se je obrnil k njemu in videl, da ima mož vse solzne oči. Ta zvestoba ga je ganila. Dvignil se je, prijel obratovodjo za roke in ga potisnil na stol pred seboj.

„No, gospod obratovodja, kaj je...?“

Tedaj si je Kurej malo opomogel in poltiho dejal:

„Bolje je bilo tako, gospod nadgozdar...“

„Kako je bilo?“ ga je bodril Dudaš in mu ponudil čašico likerja, ki

ga je Kurej v dušku zvrnil vase. Potem so se mu razširile oči.

„Kako je bilo? Človeka je sram o tem govoriti...“

„Na žagi?...“

„Na žagi! — Zdaj je dobro. Ko sem mislil, da bo vse vrag vzel, je prišel k meni Pasterk z dvema drugima ter rekel: jutri pridemo delat!“

Dudaš se je vznejevoljil:

„Kako je bilo prej?“

„Prej? To je težko reči! Ko je zavrelo v Črni in v Mežici, je nekdo spustil vodo čez jez in obrat se je ustavil. Šel sem nad vodarja, pa mi je zabrusil v brk: kaj te to briga?...“

Dudaš je skočil: „Kakšna predrznost!“

Kurej je pravil dalje:

„Nič se ni moglo napraviti! Najprej je prenehala žaga, potem so izpregli voznički, potem so se jim pridružili še drvarji.“

„In so šli plenit!“

„Tihabet iz Pristave, tisti, ki si gradi novo bajto, je prišel s parom konj in si naložil poln voz prvovrstnih mecesnovih podnic. Ko sem mu stopil nasproti, mi je rekel:

(Dalje)

Kožuški